

Elke dag zonder nieuw idee is een verloren dag'

Jurriaan Kamp

Dit verscheen in Ode nummer: **67** <http://www.ode.nl/article.php?aID=3911>

Hij was een wonderkind aan de piano en werd hoogleraar zonder diploma's. Bovendien werd Ervin Laszlo een baanbrekende wetenschapper die nu de verbinding tussen mens en materie probeert te verklaren. Niet om een lacune in natuurkundige wetten te vullen, maar om de wereld te verbeteren. Jurriaan Kamp sprak uitvoerig met Laszlo.

In een zaaltje van de universiteit van Stuttgart zit aan het begin van de winterse avond een dozijn geleerden. Buiten kraakt de sneeuw onder de voeten van voorbijgangers. Binnen staan broodjes en wijn op tafel. Het gesprek gaat over het ontstaan van het heelal. Over waar de big bang vandaan kwam. Over alles.

Een Duitse natuurkundige heeft al een tijdje op zijn stoel zitten draaien. Dan krijgt hij zijn kans en hij richt zich tot de spreker. 'Professor Laszlo,' begint hij, 'u spreekt over verschijnselen die wijzen op samenhang, op verbinding in het universum. Maar wij nemen juist de afgescheidenheid van objecten en organismen in het universum waar. Ons vermogen om zaken te scheiden, heeft geleid tot ontwikkeling en vooruitgang. Zo werken op deze universiteit specialisten die afzonderlijke vakgebieden beheersen. Misschien zit er een kern van waarheid in uw verhaal over samenhang, maar het is gebaseerd op hoop.'

De professor leunt achterover met een vriendelijke lach. Hoop? Een wetenschapper kan nauwelijks ernstiger worden beledigd. Een theorie behoort te steunen op waarnemingen en feiten, niet op hoop. Ervin Laszlo heeft aandachtig geluisterd. Niets wijst erop dat de aanval hem deert. Zorgvuldig en rustig kiest hij zijn woorden als hij de natuurkundige van repliek dient: 'Ik betwist niet dat elementen in ons universum ook van elkaar gescheiden zijn en van elkaar gescheiden kunnen worden. Uw punt is duidelijk. Ik breng het aspect van samenhang in als een complement. Er zijn verschijnselen die alleen kunnen worden verklaard door het bestaan van een informatieveld dat elementen in het universum met elkaar verbindt. Binnen de gangbare natuurkundige theorie kunnen we bijvoorbeeld niet verklaren wat we wel waarnemen: dat kleine elementaire deeltjes – quanta – die met elkaar verbonden zijn geweest, instant met elkaar verbonden blijven wanneer zij na een scheiding ver van elkaar verwijderd zijn geraakt. Ik verzoek u alleen mijn theorie serieus te nemen.'

De geleerden stoeien met de visie van Laszlo dat het universum naast de bekende, waarneembare verschijnselen van materie en energie, ook het niet-waarneembare element 'informatie' bevat. Dat de aanwezigheid van die informatie verklaart waarom er sprake is van zo'n opmerkelijke coherentie in het universum. En dat de visie van het geïnformeerde universum verklaringen aanreikt voor verschijnselen die binnen de gangbare natuurkundige wetten niet kunnen worden verklaard. Het 'informatieveld' van Laszlo – dat hij ook presenteert in zijn boek *Cosmic Vision: The Dawn of the Integral Theory of Everything* dat binnenkort verschijnt – sluit aan bij wat anderen het Zero Point Field noemen (zie ook Ode 61, november 2003).

Het valt niet mee om het bestaan van een essentieel ontastbaar element in het universum te verdedigen in een groep natuurkundigen die is opgegroeid met het uitgangspunt dat alles kan worden

getoetst en gemeten. Toch houdt de pionier van deze ontluikende nieuwe visie op evolutie en universum zich deze avond moeiteloos staande. Niet zo verwonderlijk, zou je kunnen zeggen, voor iemand die zelf in de afgelopen veertig jaar zo'n zeventig boeken schreef over de ontwikkeling van de systeemtheorie en de natuurkunde.

Toch wel. Want Laszlo is het prototype van de autodidact. Al vroeg leert hij piano spelen van zijn moeder, die pianolerares was geworden, omdat haar droom van concertpianist geen werkelijkheid was geworden. Zoals dat gaat, vervult de zoon de wens van de moeder: Laszlo is een wonderkind. In 1948 – Laszlo is vijftien – vormt de uitnodiging voor een recital in New York het excuus dat het gezin-Laszlo nodig heeft om van Hongarije naar de Verenigde Staten te reizen; als eigenaar van een schoenenfabriek behoorde vader Laszlo tot de klasse die moest vluchten voor het naderende communistische gevaar. Ervin Laszlo treedt vervolgens jarenlang op als solist met orkesten in alle Amerikaanse staten – 'behalve Arkansas', voegt hij toe als we samen met zijn echtgenote genieten van een heerlijke lunch in zijn tijdelijke appartement in Stuttgart waar hij verblijft voor een serie gastcolleges. Voor een normaal leven op school is naast de concerten geen plaats. Laszlo oogst applaus in concertzalen, wordt bejubeld in Time, Newsweek en The New York Times.

Dat betekent niet dat hij niet zou nadenken. Tijdens de vele studie-uren achter de piano komen de vragen op die meer mensen bezighouden: waar komen wij vandaan? Hoe is het universum ontstaan? Waartoe dient ons bestaan? Laszlo gaat de uitdaging van moeilijke vragen aan en begint zijn gedachten neer te pennen in een dagboek. 'Het was mijn zoektocht naar betekenis'. En die zoektocht is het begin van een cruciale wending in zijn leven.

Tijdens een banket na afloop van een concert in Den Haag in 1961 raakt hij in gesprek met een tafelgenoot over dezelfde levensvragen. Op een gegeven moment zegt Laszlo: 'Ik schrijf hier wel eens wat over. Ik wil u dat graag laten lezen.' Hij gaat naar zijn hotelkamer en keert terug met zijn aantekeningen die hij aan zijn tafelgenoot laat zien. Wanneer het banket is afgelopen, realiseert Laszlo zich dat hij de man en zijn aantekeningen uit het oog was verloren. Laszlo herinnert zich: 'Ik dacht nog: wat zonde van mijn werk. Ik ben gaan slapen met de gedachte dat ik alles wel weer opnieuw kon opschrijven.'

Maar de volgende ochtend aan het ontbijt is de man terug. Met zijn dagboek. 'Meneer Laszlo', begint hij, 'mijn naam is Priem en ik ben redacteur filosofie van uitgeverij Martinus Nijhoff. Ik wil uw boek graag uitgeven.'

'Mijn boek?' Laszlo klinkt ruim veertig jaar later nog steeds verbaasd. 'Ik dacht niet dat ik een wetenschapper was, ik was een pianist.'

Het boek Essential Society verschijnt in 1963 en het vindt ook zijn weg naar de universiteit van Fribourg in Zwitserland. De universiteit nodigt Laszlo – de man die niet eens eindexamen deed – uit om gastcolleges over evolutionair denken te komen geven. Een tijd lang combineert Laszlo zijn muzikale carrière met zijn nieuwe liefde voor de wetenschap. Laszlo: 'Ik genoot van colleges geven. Ik was er ook goed in, omdat ik sprak over mijn eigen levensvragen en niet over de theorieën van anderen. Mijn studenten herkenden dat.'

Als er vervolgens een uitnodiging van de universiteit van Yale in de Verenigde Staten komt om colleges te komen geven, komt Laszlo op zijn 34ste voor een keuze te staan. 'Ik was gewend om mijn gedachten tijdens het piano studeren de vrije loop te laten. Als ik een concert gaf, moest ik natuurlijk wel volledig geconcentreerd zijn op mijn pianospel. Maar tijdens een Beethoven-recital merkte ik een keer dat ik zo in gedachten was verzonken, dat ik niet meer wist of ik een bepaalde herhaling al had gespeeld of niet. Ik weet niet of het publiek mijn verwarring heeft gemerkt, maar ik nam op dat moment een besluit: ik zou ophouden met piano spelen en mij volledig aan de wetenschap wijden.'

Werkzaam op de faculteit filosofie in Yale zonder enige officiële titel. Eervol, maar niet bepaald een kansrijke kwalificatie voor een succesvolle wetenschappelijke loopbaan. Uiteindelijk haalt hij aan de Sorbonne in Parijs een kwalificatie waardoor hij zijn enige officiële wetenschappelijke diploma docteur en sciences humaines behaalt – naast de vier ere-doctoraten die hij nog zou ontvangen. En dan is Ervin Laszlo een volwaardige professor.

De wetenschap wordt voor Laszlo geen doel op zich, maar slechts een logische bestemming voor zijn nieuwsgierigheid. 'Ik heb de gedrevenheid om dingen te willen begrijpen. Ik ben gemotiveerd om het uit te vinden. Dat geldt eigenlijk voor alles, maar sommige gebieden laat ik lopen, omdat ik er onvoldoende tijd voor heb. Voor mij is elke dag zonder een nieuw idee een verloren dag.' Zijn belangstelling voert hem in de jaren zeventig in eerste instantie naar wat later systeemtheorie zou gaan heten: het onderzoek naar de vraag of de wetten die gelden voor de ontwikkeling van biologische systemen, ook gelden voor de ontwikkeling van de samenleving. De systeemtheorie brengt Laszlo op het pad van zijn huidige werk met het 'informatieveld': 'Ik kon niet verklaren waarom systemen zich zo coherent en consistent kunnen ontwikkelen als zij niet op een of andere wijze zijn verbonden. Dat inzicht bracht mij naar de theorie van het informatieveld. Het is de meest redelijke weg die we kunnen gaan, uitgaande van de bewijzen die we hebben.'

Bewijs dient zich steeds meer aan. Naarmate de voortschrijdende technologie het voor de mens mogelijk maakt om dieper in de kleinste materie en tegelijkertijd verder in het heelal door te dringen, nemen de ongerijmdheden toe. Laszlo: 'De werkelijkheid toont het bewijs van verbinding – ook al kunnen wij dat niet verklaren.'

Het gedrag van de kwantumdeeltjes stelde Einstein een eeuw geleden al voor raadselen. Recente ontdekkingen wijzen op een samenhang in het heelal die nauwelijks voorstelbaar is als gevolg van een willekeurige evolutionaire ontwikkeling. Maar ook: onderzoekers hebben aangetoond dat 98 procent van de atomen in het menselijk lichaam jaarlijks wordt vervangen en toch blijft dat lichaam op dezelfde wijze uniek en herkenbaar. En: de eerste stappen op het gebied van het onderzoek naar het bewustzijn brengen ook verschijnselen aan het licht die niet passen binnen gevestigde theorieën. Moeders en kinderen, langdurige geliefden en zelfs hechte vrienden blijken in staat telepathisch met elkaar te kunnen communiceren – precies zoals mensen van zogenoemde primitieve volkeren hebben getoond dat zij buiten het bereik van oog en oor met elkaar in contact kunnen blijven. Ook is gebleken dat bidden voor een ander helpt om diegene sneller en beter te laten genezen.

Laszlo: 'Voor veel huidige wetenschappelijke ontdekkingen geldt dat zij niet zintuiglijk waarneembaar zijn. Aanwijzingen voor een nieuwe wetenschappelijke visie bestaan ook in de vorm van vragen waarop het antwoord nog onbekend is. Nieuwe theorieën ontstaan altijd op basis van zaken waarvoor geen uitleg bestaat. Wij kunnen met de algemeen aanvaarde wetenschappelijke theorieën van de vorige eeuw niet verklaren hoe bepaalde dingen met elkaar samenhangen, simultaan en blijvend; verbonden in ruimte en tijd. Als er aanwijzingen zijn dat dingen elkaar beïnvloeden op afstand, ook in de tijd, dan is de logische intuïtie en de logische aanname dat zij op de een of andere manier zijn verbonden. De meest eenvoudige hypothese is die van een veld. Een veld is iets dat we niet als zodanig waarnemen; we nemen slechts de gevolgen ervan waar. Een veld is iets waarbij een beweging of verandering in één stuk ervan meteen een beweging of verandering in de andere delen tot gevolg heeft.

'Dit veld draagt geen energie in de gewone betekenis, want geen van de mogelijke manieren van energiemeting levert iets op. Het draagt informatie. Maar geen abstracte informatie, kennis die alleen

in ons hoofd zit. Deze informatie heeft effect. De natuurkundige David Bohm sprak van 'in-formatie' – de informatie formeert de ontvanger. Dat gebeurt niet door kinetische energie – door duwen of trekken – maar door de boodschap. De boodschap zelf vormt. Het nieuwe element in de wetenschap is dat werkzame en subtiele informatie ten grondslag ligt aan het heelal en aan alle verschijnselen van leven.'

De visie dat iets wat ergens gebeurt informatief overal elders beschikbaar is en dat iets wat ooit is gebeurd altijd zal blijven gebeuren, vult cruciale lacunes in de gevestigde natuurkundige theorie. Laszlo: 'Niets verdwijnt helemaal. Er is niets in het universum dat maar één keer gebeurt en dan spoorloos is verdwenen. Alles wat gebeurt, scheidt informatie. En alle gecreëerde informatie beïnvloedt alles wat er daarna gebeurt. Zo bouwt het heelal op zichzelf voort. We weten dat dat in ons lichaam gebeurt, dat het in de maatschappij gebeurt, en het heeft ook plaats in de natuur. Ik geloof dat dit een fundamenteel nieuwe manier is om het universum te beschouwen, als een zichzelf onderhoudend, zelfevoluerend, zelfinformerend systeem.'

Hij spreekt van een nieuw paradigma, een hypothese die alles verklaart wat de gevestigde theorie al verklaart én de dingen die die theorie niet kan verklaren. 'Als je zo'n theorie kan formuleren, kan je je gaan gedragen alsof het de waarheid is. Zo kun je de nieuwe visie testen.'

Laszlo vergelijkt het informatieveld met het elektromagnetisch veld dat altijd in het heelal aanwezig was, maar dat pas in de negentiende eeuw door Michael Faraday werd ontdekt. Voor zijn tijd hadden verschillende wetenschappers het bestaan van dat veld voorspeld, maar zij slaagden er niet in de aanwezigheid ervan te bewijzen. Laszlo: 'Je kon het niet aanraken – dus het bestond niet. En nu gebruiken we het elke dag met radio, televisie, satellieten en mobiele telefoons. Maar we gebruiken dat andere fundamentele veld ook voortdurend – ook al beseffen we dat niet. Mensen vermoeden intuïtief al vijfduizend jaar dat al het leven op de een of andere wijze is verbonden. Ze voelen het – en in de huidige tijd weer steeds meer – maar er bestaat nog geen wetenschappelijke theorie die dat gevoel onderbouwt. Overigens: het gaat hier niet om iets nieuws. Het gaat om een herontdekking van inzichten die al lang een deel van de mensheid zijn. Mensen bezitten het vermogen om meer te bevatten dan alleen met de bekende zintuigen.'

Hij is even stil en vervolgt dan met een glimlach: 'Ik wil dit onderwerp niet in een oranje gewaad en op sandalen behandelen, maar op een wijze die mensen kunnen begrijpen. Het is mijn taak om het bewijs te leveren.'

De nieuwe theorie van het informatieveld verwerpt de evolutieleer van Darwin die ervan uitgaat dat puur toeval, een proces van willekeurige aanpassingen uiteindelijk voert naar de survival of the fittest. Om de onwaarschijnlijkheid van het toeval van de Darwinleer te illustreren, wijst Laszlo op het feit dat er 'slechts' 500 miljoen jaar lag tussen de eerste bacterie en het ontstaan van complex leven op aarde. Hij vergelijkt het proces met de puzzelkubus van Rubik. Het doel van die kubus is om de zes vlakken zes verschillende kleuren te geven. Het aantal mogelijke draaiingen die je op weg naar dat doel kunt maken, is gigantisch. Als je voor elke draai één seconde neemt, dan heb je 40 miljard jaar – drie keer langer dan het bestaan van het heelal – nodig om alle mogelijkheden uit te proberen. Maar: er zijn gemiddeld slechts 120 handelingen – twee minuten – nodig om de kubus goed in elkaar te zetten als elke handeling wordt bevestigd of juist afgekeurd. Feedback – informatie – versnelt complexe processen exponentieel. Laszlo: 'Het is daarom onvoorstelbaar dat het heelal met al zijn bijzondere, wetmatigheden en het complexe leven op aarde toevallig en willekeurig zijn ontstaan. Dat had veel en veel langer moeten duren. Je moet óf blind óf bevooroordeeld zijn om dat niet te aanvaarden.'

Wij hebben ons bestaan te danken aan informatie die al bestond, aldus Laszlo. Aan het begin van het leven op aarde ging informatie vooraf. De proto-organismen die op deze planeet ontstonden, waren al ge-informeerd door leven van elders. Laszlo: 'Berekeningen van astronomen geven aan dat er tenminste 100 miljoen – en mogelijk zelfs honderd miljard – planeten in de kosmos bestaan die, volgens onze standaarden, leven zouden moeten kunnen herbergen.'

Dan blijft de vraag waar het metaversum en de eerste informatie vandaan kwam. Laszlo: 'Het informatieveld is niet het laatste woord, niet het antwoord op alles. Maar ik ben ervan overtuigd dat het de juiste volgende stap is.' In *Cosmic Vision* verwijst Laszlo naar de mystiek, naar het feit dat in het Oosten al duizenden jaren geleden werd verwezen naar het Akasha-veld waaruit het leven zou zijn voortgekomen. 'Ik denk dat dat meer is dan een mythe,' schrijft hij, 'maar het definitieve antwoord op deze vraag is voorbehouden aan de wetenschap.'

Zoals het gesprek met de professoren in Stuttgart illustreert, staan wetenschappers nog niet te trappelen de radicale nieuwe visie te omarmen. Laszlo, droogjes: 'Ach, zo gaat het altijd. De typische eerste reactie is: alles negeren dat niet past in de gangbare overtuigingen. Veertig jaar geleden begon ik me te verdiepen in systemen. Nu is systeemtheorie een gevestigde wetenschap. Zo zal het ook met het informatieveld gaan. De acceptatie duurt misschien nog een of twee decennia. De ontwikkelingen gaan snel. Het helpt niet dat de implicaties van de nieuwe theorie zo alomvattend zijn. Dat dwingt wetenschappers zich buiten hun vertrouwde specialismen te begeven. Maar omdat er zoveel concurrentie bestaat, trekken wetenschappers zich juist terug in hun eigen "niches".'

Onbevangenheid blijkt een voorwaarde voor vooruitgang. 'Einstein was geen natuurkundige. Daarom stelde hij de juiste vragen', meent Laszlo. Het lijkt net alsof Laszlo niet beseft dat zijn eigen kracht precies dezelfde is. Hij wordt niet gehinderd door vastgeroeste opinies, door de stemmen van schoolmeesters. Zijn enige 'opleiding' – naast de pianolessen van zijn moeder – bestond uit lange boswandelingen met haar broer, zijn oom, die filosoof was, in het Hongarije van zijn jeugd. Op die wandelingen leerde hij de kunst van de verwondering, van het vragen stellen. Laszlo is geen wetenschapper. Althans, hij volgt geen wetenschappelijke loopbaan. Hij volgt zijn levensvragen. 'Dat is puur eigenbelang', zegt hij oprecht. En die gedrevenheid voerde hem – na de muziek en de wetenschap – naar een derde 'carrière', waarvan de essentie het best wordt samengevat met de titel van zijn recente boek: *You Can Change the World*.

Want de wereld moet veranderen. De huidige wereld is niet duurzaam en kan geen werkelijke vrede voortbrengen. En dat heeft – volgens Laszlo – alles te maken met het heersende wereldbeeld: 'Je krijgt wat je ziet, luidt een gezegde. Ik zeg: wat je ziet, bepaalt hoe je je gedraagt.'

Hoe de mens de wereld ziet, wordt in belangrijke mate bepaald door de wetenschap. Newton presenteerde de wereld als een mechanisme dat de mens naar behoeven kon aanpassen. Darwin legde het fundament voor de concurrentiestrijd die het moderne bedrijfsleven kenmerkt – en waarin de sterkste wordt geacht te overleven. 'Deze opvattingen vormen de wortels van de problemen waarmee onze wereld kampt', zegt Laszlo. 'De wereld ziet er heel anders uit als je de maatschappij ziet als een organisme waarvan je zelf een deel bent. Dat betekent dat een ontwikkeling ergens anders jou ook raakt. En het betekent ook: als je een ander schade berokkent, beschadig je ook jezelf.'

De ontluikende visie van een universum dat wordt verbonden door een informatieveld is daarom voor Laszlo niet zozeer van belang om hiaten in de wetten van de natuurkunde te verklaren, maar vooral omdat een nieuwe wetenschappelijk paradigma de wereld zal verbeteren. Laszlo: 'Stel je eens voor dat je tot de conclusie komt dat wat je in jouw samenleving doet andere samenlevingen beïnvloedt, dat het feit dat je iets aan het proberen bent, dat je je iets voorneemt, het feit dat je er bepaalde waarden op nahoudt, op andere mensen effect heeft. Ik denk dat dat een enorm verschil zal maken.'

Dat besef zal meer solidariteit, meer verantwoordelijkheid voor de omgeving, meer wederzijds respect en een groter gevoel van eenheid in de wereld brengen. Het gaat hier niet om een nieuw model, zoals het verschil tussen de planeconomie of de vrije markt. Het gaat om een grondhouding: je bent de natuur, je bent de samenleving en dat betekent dat je de natuur en de ander niet ongestraft kunt manipuleren. Een andere visie op het bestaan zal tot hele andere vormen van politiek en economie leiden.'

Laszlo verwijst naar het geloof in reïncarnatie in het Oosten:

'Mensen in Azië hebben een totaal andere mentaliteit. Ze gaan niet onverantwoordelijk om met hun omgeving, want ze geloven dat ze ook hun eigen leven beschadigen, misschien in hun volgende reïncarnatie. Daardoor gaan ze over het algemeen veel zachtmoeziger en respectvoller met elkaar en met de gemeenschap om. Aziaten geloven dat zij deel zijn van een voortschrijdend evolutionair proces, terwijl wij in het Westen juist denken dat we maar één keer leven, alleen op onze eigen plek, en dat is alles. We lossen de problemen niet op omdat we verkeerd naar de wereld kijken. Het gaat niet om een gebrek aan politieke wil waarover zo vaak wordt geklaagd, maar over een verkeerde mindset.'

Om de noodzakelijke verandering verder te stimuleren, richtte Laszlo in 1993 de Club van Boedapest op (zie ook kader). Zoals de Club van Rome – waarbij Laszlo eveneens was betrokken als auteur van één van de rapporten – een andere omgang met de natuur en met natuurlijke hulpbronnen bepleit, wil Laszlo met zijn Club van Boedapest een diepgaande bewustzijnsverandering stimuleren.

Daarmee heeft hij zichzelf en zijn aanzienlijke kring van metgezellen geen geringe opdracht gesteld. Maar Laszlo weet als geen ander dat de evolutie van de samenleving vol plotselinge veranderingen zit: 'Ik heb dergelijke systemen intensief bestudeerd en ik weet dat een kleine handeling op een kritiek punt de heersende visie kan veranderen. Dan kun je een grote invloed op de wereld hebben. Ik plant zaaadjes in de geesten van mensen. Als voldoende mensen beseffen dat ze op zoek moeten gaan naar nieuwe methoden om samen te leven op deze kleine planeet, kan dat heersende systemen doen kantelen. We hebben een mobilisatie van creativiteit nodig. Creativiteit die de bestaande orde niet accepteert en die wil ontdekken dat je op andere manieren kunt leven.'

Laszlo put hoop uit de opkomst van het verschijnsel van de zogenoemde cultural creatives, de aanduiding van de Amerikaanse onderzoekers Paul Ray en Sherry Anderson voor de groeiende groep van mensen die een nieuwe gezondere, duurzamere levensstijl verkiest. Met cultural creatives wordt bedoeld op mensen die bijvoorbeeld gebruikmaken van complementaire geneeswijzen of die (soms) boodschappen doen bij de natuurvoedingswinkel of die zonnepanelen op hun dak hebben. Volgens Ray en Anderson gaat het al bijna om 24 procent van de Amerikaanse bevolking – en de eerste vergelijkbare onderzoeken in Europa wijzen in dezelfde richting.

Laszlo: 'De kracht van die beweging wordt onderschat. Door de mensen die er deel van uitmaken, maar ook door bedrijfsleven en politiek. Steeds meer mensen beginnen anders te leven, ze stellen andere prioriteiten. Ze ervaren het wonder van het leven in plaats van dat zij strijden voor overleven, rijkdom en macht. Het is een keuze die iedereen kan maken.'

Zijn vingers mogen strammer zijn dan vroeger – 'Ik moet een dag of drie studeren voordat ik de piano weer beheers' – maar in zijn ogen brandt het idealisme krachtig en vurig. Levensenergie laat zich niet door jaartallen leiden. In een stevige pas lopen we samen door de avondkou van Stuttgart. Op weg naar een nieuwe bijeenkomst. Naar een nieuw doel. Gedreven door een nieuw idee. En ik besef dat je geen betere weg kan gaan dan die van je eigen van je eigen vragen.

*Prof. dr Ervin Laszlo werd in 1932 geboren in Hongarije. Hij was concertpianist en doceerde filosofie, systeemtheorie en futurologie aan onder meer Yale en Princeton. Hij publiceert het wetenschappelijke tijdschrift *World Futures: The Journal of General Evolution* dat acht keer per jaar verschijnt. Laszlo is oprichter en voorzitter van de Club van Boedapest, waarin wetenschappers, kunstenaars en denkers zich inzetten voor een betere wereld. Hij is de auteur van meer dan zeventig boeken die werden vertaald in achttien talen. Laszlo schreef onder meer de volgende boeken: *Macroschift: Navigating the Transformation to a Sustainable World* (2001, in het Nederlands bij Scriptum verschenen als *Macroschift: De omslag naar een duurzame wereld*), *The Connectivity Hypothesis, Foundations of an Integral Science of Quantum, Cosmos, Life and Consciousness* (2003) en *You Can Change the World, Action Handbook for the 21st Century* (2003, in het Nederlands bij Ankh-Hermes verschenen als *Je kunt de wereld veranderen*). Dit jaar verschijnt *Cosmic Vision: The Dawn of the Integral Theory of Everything*, dat dit najaar in het Nederlands zal verschijnen bij Ankh-Hermes.*

De Club van Boedapest

Kunstenaars, wetenschappers en spirituele leiders bepleiten duurzame wereld

In 1993 richtte Ervin Laszlo de Club van Boedapest op. De filosofie van de club gaat uit van het idee dat de grote problemen waarvoor de mensheid nu staat, alleen kunnen worden opgelost door de ontwikkeling van een wereldwijd cultureel bewustzijn. Zoals Greenpeace strijdt voor het milieu, Unicef voor kinderen en Amnesty International voor mensenrechten, zo staat de Club van Boedapest voor wereldwijd bewustzijn. De club wil een katalysator zijn in de overgang naar een duurzame wereld door:

- de groei een wereldomvattend bewustzijn te stimuleren;
- generaties en culturen met elkaar in verbinding te brengen;
- spiritualiteit, wetenschap en de kunsten met elkaar te integreren;
- over de hele aarde leergemeenschappen op te zetten.

Onlangs heeft de Club van Boedapest het initiatief genomen tot een wereldomvattend Marshall-plan waardoor een wereldwijde ecologisch-sociale markteconomie moet worden geschapen en de armoede moet worden uitgebannen (zie www.globalmarshallplan.org).

'De Club van Boedapest is een informele vereniging van creatieve mensen op het gebied van kunst, literatuur en de spirituele facetten van de cultuur', aldus Laszlo. 'De club heeft als stelling dat we de wereld alleen kunnen veranderen als we onszelf veranderen. En om onszelf te veranderen moeten we het inzicht en het begrip hebben waarvoor kunst, literatuur en het rijk van het spirituele het beste kunnen zorgen. De leden van de Club van Boedapest vergroten met behulp van hun artistieke creativiteit en spirituele inzicht het bewustzijn van wereldomvattende problemen en van menselijke mogelijkheden. Ze geven hun inzichten via woord en beeld door, via geluid en beweging en via de talrijke nieuwe media en technologieën. Het zijn op hun specifieke gebied van literaire, artistieke of spirituele activiteit algemeen erkende wereldleiders; hun naam staat borg voor inzicht, hun lidmaatschap van de club is een bewijs van hun toewijding aan onze gezamenlijke toekomst.'

De Club van Boedapest heeft ongeveer vijftig ereleden, onder wie Michael Gorbatsjov, Desmond Tutu, de Dalai Lama, Václav Havel, Robert Muller en Peter Gabriel. Er is een even groot aantal artistieke leden die bekend staan als 'uiterst creatieve vernieuwers als het gaat om een sociale en ecologisch duurzame wereld en een vredescultuur.'

Elk jaar wordt door de Club van Boedapest de Wereldwijde-Bewustzijnsprijs uitgereikt als eerbewijs aan mensen die bruggen slaan, zoals Kofi Annan, Simon Peres, Hans Küng en Paulo Coelho. De Club van Boedapest nodigt zijn aanhangers uit lid te worden van de organisatie

